

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

712

Hely

Nemzeti Színház

Idő

"1914"

Személy

Forrás:

Budapesti hírlap

Bp.

1914 III.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Helyszám

Németek a Nemzeti Színházban.

Budapest, febr. 28.

Egyik kő gördül a másik után, egyik emlék temeti a másikat, a jelen a múltat. Rongyos szélű, meredező falomladék, egy-egy köhalom jelöli azt a helyet, a hol hetvenhét esztendő előtt, sok viszontagság után fölépült a Nemzeti Színház, a régi, a tüne-dező, a bucsuzó. Kemény februári éjszaka vágó szele kavarja a már-már szabaddá lett telken a leporlott vakolatot s jeges lehelletével elsöpri a föld színéről a forró emlékeket!

Álljunk meg egy percre és tekintsünk vissza-felé. 1849-ben, tizenkét éves volt a Nemzeti Színház és e zsenge gyermekkorhoz fűződik hetvenhét esztendejének legsötétebb emléke. Akkor történt, hogy a mai Gizella-téren álló német színház leégett és komédiásai hajléktalanok lettek, akkor történt, hogy Albrekt királyi herceg rendeletére új otthont kaptak a német színészek, új otthont a magyar Nemzeti Színházban. 1849 augusztus 9-ének reggelén német színlap fehérlett a Nemzeti Színház kapuin, hirdelve az „Erste deutsche Vorstellung“-ot . . . „auf hohen Befehl“ ugyanazon a napon, a mikor Haynau báró, Szent Andrásnál tönkretette Dembinszky tábornok seregét. És az első német előadás megtörtént. Deinhardstein négyfelvonásos drámai költeménye. Hans Sachs előadásával, az ötödik napon, augusztus 24-én, már hírletet is hirdettek a németek . . . „um den Wunsche eines verehrungswürdigen Publikums entgegen zu kommen . . .“

A német előadások párhuzamosan folytak a magyarokkal, ám hasztalan hirdette a jó Szigligety titkár augusztus 26-ára Egressy Gábor ur jutalom-

felléptéül új szereposztással a *Harminc év egy játékos életéből* című, Ducange háromfelvonásos drámáját. Udvarhelyi, Jókainé-Laborfalvi Róza, Szentpéteri, Szerdahelyi, Tóth József felléptével, mind-össze 97 pengő forint és 24 krajcár volt a bevétel, a mi nem csoda közvetlenül Világos után, a végtelen németi gyász idején, de bízog, mikor 28-án, vagyis két nappal később, a kétségtelenül érdekes színlapon az volt olvasható, hogy

„zu Ehren der Ankunft des gefeierten Siegers Seiner Excellenz des Herrn F. Z. M. und Oberarmee-kommandanten Baron von Haynau bei Beleuchtung des äusseren Schauplatzes Hermann und Dorothea“

akkor zsufolt ház ünnepelte a hatalmas győzöt, Ez sem csodálandó, tekintettel arra, hogy tömve volt a város osztrák tiszttel és beamterrel, meg sárgafekete érzelmű magyarral.

Igy ünnepelték Haynau bárót nyolc nappal a világosi fegyverletétel után, ünnepelte a német társulat és német közönsége, a Mi színházunkban. De mit szólunk akkor, ha a szeptember 1-i színlapot nézzük, melyen öklömnyi betűkkel, magyar nyelven ezt olvassuk:

„Császári királyi Tábornagy és Főhadvezér, Báró Haynau Excellenciája visszaérkeztenek tiszteltére, a nézőhely teljes ünnepies kivilágításával

Nabukodonozor.“

És elmúlt ez az este is, mint a többi, megesett a szégyenletes kényszerünnepelés „auf hohen Befehl“, beszéltek róla holnap, holnapután, majd napirendre zökkent a fölkorbácsolt lelkek ingadozó szekere. Ha összehasonlítjuk a német és magyar ünnepést jelző színlap szövegezését, csekély kis elég-

tétellel látjuk, hogy Szigligety mily kedves ravasz-sággal sikkasztotta el a „ . . . den Ankuft des gefeierten Siegers. . .“ magyarra való fordítását. Ün-nepelt győzöről ugyanis hallgat a magyar színlap, de ennek fejében megtette a kivilágítást *ünnepiesnek*.

Am ez a kis turpisság legfeljebb Szigetinek, Szentpéterinek, Lendvaynak, Lászlónak, Fáncsinak, Egressynek, Szerdahelyinek, Tóth Józsefnek és színházunk akkori igazvérű magyarjai között leg-inkább Szigletynek kergethetett jóleső meleget a szívük tájára, de azért az ünnepiesen gyászos ün-nepi előadás csak megtörtént. És játszott a német színtársulat ezután még tizenkilenceszer, vagyis össze-sen huszonhét-szer, 1849 november hónap 13-ig, a mikor egy Musikalisch Dramatisch Abendunterhal-tung után elünt a német karattyolás a Nemzeti Szín-ház deszkáiról. Mily jóleső gyönyörűséggel szellőz-tehették saját templomuk megfertőzött levegőjét, megdicsőült nagy színészeink, a mikor a rájuk pa-rancsolt Schauspieler Gesellschaft tovább nyikorgott.

A becses szellemi termékek között, melyekkel a német színtársulat a rájuk éhes működésüket szórakoztatta, ott találjuk a következő darabokat: *Augusztus 14-én*, vagyis működésük második nap-ján, *Die Entführung*, hierauf, *Die Verhängnissvolle Rebhühner Pastete*, *Augusztus 17-én* Hans Sachs, *Augusztus 21-én* *Geld! oder der Eheprokurator in Verzweiflung*, *Augusztus 24-én* *Der Wirrwarr oder der Muthwillige*, *Augusztus 28-án* Hermann und Dorothea, *Augusztus 31-én*, megismételve Haynau ünnepeltetését, Hermann und Dorothea stb., össze-sen 27 német előadás.

A mult fölött legfeljebb elmélkedhetünk, ité-letet csak akkor mondjunk, ha beletekintettünk a jelen tükröbe!

Itt a jelenben csak annak a jó, becsületes, öreg Nemzeti Színháznak volna joga itéletet mon-dani, melynek legördülő köveiben szív és lélek la-kik . . . dicsőséges nagyjaink szelleme! Csak ne-ke-d, te jó, öreg templom, a ki nem tudod elviselni a téged ért sértéseket, bántalmakat, hanem meg-rázva hatalmas válladat, eltűnsz örökre szemünk elöl s magaddal együtt eltemeted a rád parancsolt huszonhét estének gyöttrő emlékezetét.

Magasan a Duna fölött, a Citadema bastyai közt éjjel időn forgószél támad, végig száguld a budai hegyoldal, nekiszánt hangos rikoltással a Duna jégtábláinak, sirva, hűg keresztül a Kossuthi Lajos-utcán s a régi Nemzeti Színház romhalmazára, csillogó zuzmara alakjában zokogja rá a mult di-csősége közt, a mult szégyenét! A mi nem is a mi szégyenünk volt, mint a hogy nem a legyőzött tes-tén szégyen a korbács nyoma, hanem a korbácsolón,

Gáramszeghy Sándor.